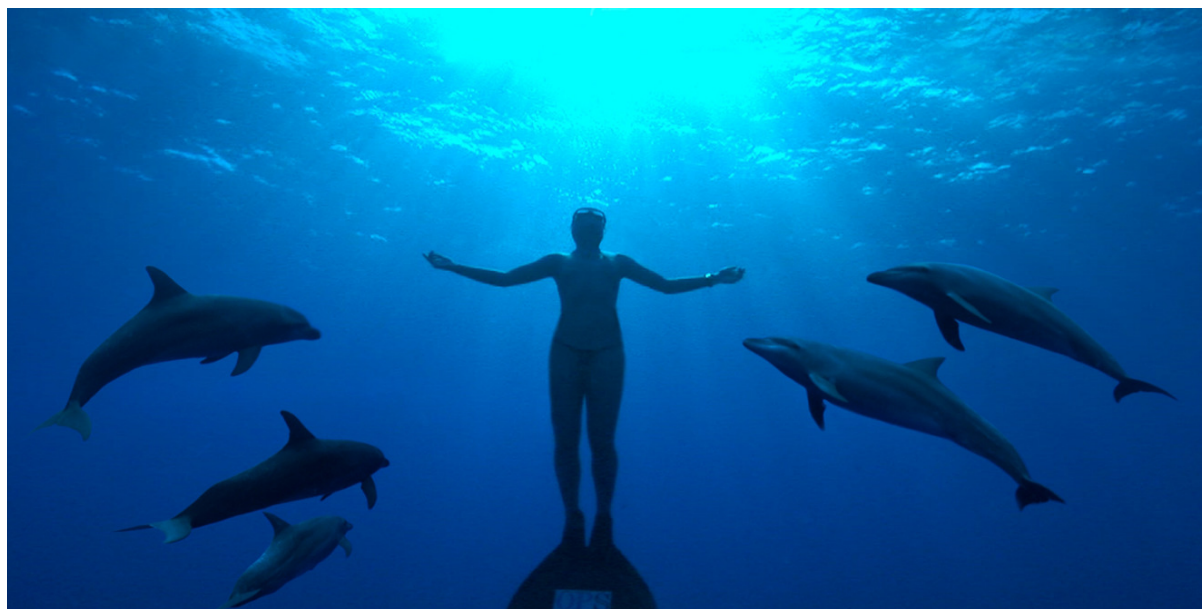

The Cove

“The Cove” är en dokumentärfilm som i thrillerns form berättar om hur delfiner behandlas i Japan, hur de fångas och slaktas. Filmen ställer frågor kring etik kontra kultur och diskuterar hur mänsklig intelligens ter sig i relation till djurens beteende. Filmen tar oss med på en både spännande, obehaglig och underhållande resa genom Japans mörkaste hemligheter.

Rekommenderad från åk 8

EN FILMHANDLEDNING AV
ELSA COJNBY

Handlingsreferat

“The Coves” förgrundsgestalt är Ric O’Barry, delfintränaren från den berömda TV-serien “Flipper”, som sändes under 1960-talet. Då brann han för att fånga och träna de fascinerande djuren - nu gör han allt för att befria och skydda dem. Som han själv uttrycker det så la han tio år på att bygga upp den industri han sen spenderat resterande 35 år på att motarbeta.

I filmen får vi följa regissören Louie Psihoyos och O’Barry till Taiji i Japan. Där, i en skyddad vik, pågår en verksamhet som man gör allt för att dölja; det är där man tränger in, sorterar och slaktar tiotusentals delfiner om året. Till den lilla bukten kommer spekulanter från världens delfinarier i jakten på nya stjärnor att visa upp för publiken. En ung hondelfin med rätt Flipper-drag ger fiskarna stora pengar, men det är få som lever upp till kraven. Den stora merparten av djuren går ett blodigt öde till mötes, när inköparna ger sig av och fiskarna med knivar och spjut går loss bland de instängda och stressade djuren.

Psihoyos och O’Barry vill rikta världens blickar mot den

ljusskygga verksamhet som försiggår och tillsammans med ett riktigt Oceans 11-team beger de sig till bukten för att dokumentera den industri som få vet existerar. De motarbetas på oväntade sätt och deras föresats kräver dristiga och uppfinningsrika lösningar, som gör “The Cove” till en riktig thriller. På sin väg finner de dessutom fler anmärkningsvärda omständigheter och kan leverera avslöjanden om allt från miljögifter, bestickning och manipulation till våld, kriminalitet och cynisk vårdslöshet med japanska skolbarns hälsa.

Delfiner, andra valar och IWC

Det finns 34 olika arter av delfiner, som tillhör familjen tandvalar. De förekommer i alla havsområden på jorden - längs Sveriges västkust och i södra Östersjön finns ibland vitsiding, vitnosdelfin och öresvin. I likhet med alla andra valar är delfiner däggdjur. De lever i grupp, är dräktiga omkring ett år och föder i regel en unge åt gången, som sen stannar hos sin mor i ca 6 år. Delfiner är akrobatiska, simmar upp till 55 km/tim och sover med en hjärnhalva vaken och ett öga öppet.

Genom sin rundade utbuktning i pannan, den s.k. melonen, fokuserar delfinen ultraljud som den använder för ekolokalisering. Den har en välutvecklad samarbetsförmåga och beskrivs som ett anmärkningsvärt socialt djur som kommunicerar med hjälp av kroppsspråk, kroppskontakt och ett stort antal läten.

Kommersiell valfångst - jakt med syftet att sälja valarnas kött och oljor - har varit förbjuden i 25 år. Trots det förekommer den typen av jakt i både Island, Japan och Norge; som reserverar sig mot förbudet och hänvisar till ett kryphål i lagstiftningen: rätten att fånga valar i vetenskapligt syfte.

Marknaden för valkött är relativt liten och är på tillbakagång i valfångstnationerna, konstaterar bl a Greenpeace. De japanska lagren av valkött ökade under 2010 till en ny rekordnivå. Samtidigt kom också uppgifter om att den så kallade "forskningsjakten" var så omfattande att valkött serverades till eleverna på var sjätte japansk skola. (I filmen får vi höra att även delfinkött lanseras som skolmat i Taijiområdet, men filmteamet menar att detta sker just med syfte att skriva in delfinkött i en japansk kulturtradition.)

I filmen möter vi IWC, Internationella Valfångstkommissionen, den kommission som reglerar fångstkvoterna och därmed valbeståndet i världshaven. I nuläget omfattas inte små valar och delfiner av IWC:s arbete, men påtryckningar sker för att få in även dem under IWC:s skydd.

• Hur är IWC sammansatt? Har Sverige någon kommissionär i IWC? Varför/varför inte?

Kultur och tradition?

I filmen får vi höra att det är relativt få personer som är involverade i delfinlaktsindustrin och att få personer ens vet om vad som försiggår. De som deltar försvarar aktiviteterna med att de är en del av "kulturen", en gammal japansk tradition, vilket filmteamet ifrågasätter. När Ric O'Barry frågar Tokyobor om de vet att japaner slaktar och äter delfiner möts de av förvåning, få verkar känna till eller ens förstå påståendet.

• Ge två olika exempel på hur man kan definiera ordet "kultur"! Vad menas med att något är en "tradition"?

• Vad drar Ric för slutsats om varför delfinköttshandeln tystas ner?

Även om just delfinkött har lågt anseende som mat är (annat) valkött etablerad föda. Precis som Taijifiskarna har påpekat för O'Barry kanske det inte är mer anmärkningsvärt än att vi i väst äter kor och grisar? Eller?

Det finns flera sannolika förklaringar till varför man av tradition faktiskt äter valkött i Japan. En viktig förklaring är förstås rent geografisk; Japan är en önation med, i förhållande till populationen, relativt lite mark som lämpar sig för jordbruk.

• Ta reda på mer om Japans naturtillgångar och näringsgeografi! Hur kommer det sig att en så liten del av marken är odlingsbar?

• På vilket (vilka) sätt är djuruppfödning ett ineffektivt sätt att ta tillvara på landareal?

• Vilka andra faktorer i det japanska samhället kan bidra till att havets resurser varit så viktiga för att livnära befolkningen? Kan det t ex finnas religiösa förklaringar?

• Hur förändrades det japanska samhällets syn på födor 1868? Hur har 1900-talets historia påverkat den fortsatta utvecklingen?

• Filmteamet och O'Barry begär tittarens sympatier och åskådaren förutsätts - och hjälps (!) - ta parti mot Taijifiskarna (se "Filmens form"). Kanske är det inte så konstigt, men det kan vara intressant i förhållande till hur man i media bemöter "våra egna" svenska djurrättsaktivister? Den "kultur" och de "traditioner" som svensk djurhållning är förknippad med tycks inte lika tillåten att kämpa emot? Håller eleverna med?

• Är "de andras" kultur och traditioner lättare att ifrågasätta och kritisera än den egna?

Hållbar utveckling

En av Taijifiskarna lär ha sagt till Hardy Jones (från Blue-Voice) "It's not about money - it's about pest-control", om delfinlakten. Han antyder alltså en konkurrenssituation mellan människan och delfinerna om den fisk som de båda livnär sig på.

• Vad lever delfiner av? Vad är en "näringskedja"? Vilka naturliga fiender har delfinerna? Vad är ett ekosystem?

• Vad innebär hållbar utveckling? Är artrikedom och biologisk mångfald förenat med hållbar utveckling på något sätt? Hur?

• På vilka sätt påverkar människan de ekologiska systemen runt omkring sig? Vilka hot står världens hav inför - och hur ser ett framtida skräckscenario ut?

Sea Shepherd-kaptenen Paul Watson varnar för att det hårda fisket hotar att urholka de marina ekosystemen helt och hållet, och Roger Payne (från Ocean Alliance) konstaterar att 70% av jordens befolkning är beroende av protein från havet. Japan är en viktig aktör - kanske den viktigaste - på den globala fiskemarknaden och kanske, argumenterar filmen, är just ekonomin i fiskeindustrin den främsta orsaken till delfinlakten?

• Vad fick du veta om Japans fiskeindustri? Undersök hur Japan med hjälp av "små, bankrutta nationer" utökar sina mandat i IWC. Kan eleverna finna fler källor som tyder på att filmens påstående är korrekt?

Psihoyos film berättar också om de höga kvicksilverhalten i delfinernas kött. Han konstaterar att det kanske är det enda sättet att rädda delfinerna på - genom att upplysa människorna om hur de själva skadas av köttet.

• Vad är kvicksilver? Vad är förklaringen till att halten av kvicksilver är så hög i delfinkött? Vad är effekten av kvicksilverförgiftning?

• Efter den industriella revolutionen har kvicksilverhalten i miljön ökat från 1 till 3%, konstateras det i filmen. Förklara hur det kommer sig?

Intelligens

Delfinerna har stor hjärna, en hjärnbark med komplex uppbyggnad och anses vara en av de mest intelligenta djurarterna. Men vad är egentligen intelligens?

Och är intelligensnivå ett logiskt och argumentationsanalytiskt giltigt underlag för hur ett djur behandlas?

• Vad är det att vara intelligent? Finns det olika sorters intelligens? I filmen talar man om "non-human intelligence" - vad menar man med det? Är intelligens i sin ädla form förbehållen människor?

• Hur är hjärnans storlek kopplad till intelligens (är den det)? Vilket djur har störst hjärna? Varför är människan en så - åtminstone i viss bemärkelse - "intelligent" art?

• "Det handlar inte om intelligens - det handlar om självmedvetenhet", säger O'Barry i filmen. Vilka argument ger han för att delfiner är självmedvetna? Vad tycker du; verkar han ha rätt?

• I filmen vittnar en surfare om hur en delfin, genom en (förmodat) medveten handling, har räddat honom från en haj och man konstaterar att det finns fler dokumenterade fall där delfiner tycks ha hjälpt människor. Finns det belegg för att det är så, att delfiner hjälper människor? Varför skulle de göra det? Är det ett tecken på intelligens?

• Vad är antropomorfism? Är det något som du hittar tendenser till i filmen?

Djuretik, rättigheter och skyldigheter

Kanske är inte frågan om delfinlakten en del av det japanska kulturarvet - utan snarare om kultur och tradition är giltiga argument för att rättfärdiga situationer och beteenden?

• Ofta är det lättare att särskilja andras "kulturella beteenden", därför att man tenderar att bli blind för sina egna som upphöjts till norm. Men hur resonerar eleverna kring svensk matkultur, djurhållning och livsmedelstradition?

• Vad är etik? Hur förhåller sig etik till moral? Är alla handlingar moraliskt laddade, eller finns det handlingar som är helt skilda från etikens område? Är samma handling alltid moraliskt förkastlig? Vad är utilitarism? Är etik kopplat till kulturell kontext och ideologi? Hur har ansvar med etik att göra?

• När det, som i filmen, uppenbaras oetiska och korrupta system - på vem ligger då ansvaret att rätta till dem?

Kanske är dokumentärfilmens genomslagskraft och makt att synliggöra ett fenomen också ett sätt att sprida ansvaret för den fortsatta utvecklingen? Ger rättigheten att veta också skyldigheten att agera?

"The dolphin's smile is nature's greatest deception" säger O'Barry, som ångrar och beklagar hur han har bidragit till den industri han i dag kämpar för att radera. Samma fascination och förtjusning som får människor att besöka delfinarianer och vilja närma sig det så glatt leende djuret bidrar alltså på flera sätt till att skada det.

- Filmteamet begår kriminella handlingar i filmen, vilket också kommenteras i filmens inledningssekvens. Hur långt får man gå för att göra sin röst hörd?

- Vad är "aktivism" och "utomparlamentariska metoder"? Har de en plats i ett demokratiskt samhälle? Resonera och diskutera!

- Har filmen fått dig att resonera annorlunda kring delfinarianer, zoo-parker och djuret? Hur och varför?

Filmens form

"The Cove" är en dokumentär med ett tydligt uttalat och ärligt redovisat syfte; att exponera och sätta dit en smutsig industri. Hela filmens form och metodik bygger på att redovisa - och förstärka - filmteamets tillvägagångssätt för att få de bilder som sedermera redovisas. I många avseenden är hela "The Cove" uppbyggd som en klassisk thriller.

- Vad innebär det att något är "dokumentärt"? Vad är dramaturgi? Hur är "The Cove" thrillerlik? Louie Psihoyos är filmens regissör. Vad gör en regissör? Diskutera hur uppbyggnad, klippning, ljudläggning och urval skapar dramatik i "The Cove"!

- Filmaren själv är tydligt närvarande i sin film; tycker du att det får filmen att kännas subjektiv och mindre trovärdig - eller tvärtom, mer uppriktig? Resonera om hur filmteamets synlighet påverkar din upplevelse och varför!

- Ibland diskuterar man hur nyhetsprogram på TV vänjer oss åskådare vid en viss estetik vi förknippar med allvar och trovärdighet. Finns det några gemensamma drag hos nyhetssändningar och en dokumentärfilm som "The Cove"?

- Vad innebär "talking heads" i dokumentärfilmssammanhang? Vad är en voice over? Använder sig "The Cove" av voice over?

- Filmteamet skriver på flera sätt in "The Cove" i en populärkulturell kontext; man jämför sig med Oceans Eleven-teamet och använder berättargrepp och tekniker som kryddar det allvarliga ämnet med en viss humor och gör filmen underhållande och lättillgänglig. Två låtar som hörs i filmen är t ex Smile ("Smile though your heart is aching ...") och Heroes ("We can be heroes ..."), två låtar valda med glimten i ögat. Vad handlar de egentligen om?

- Kan du komma på fler humoristiska inslag i filmen?

- Hur skildras karaktärerna? Ger filmen de olika sidorna

likvärdigt utrymme och en nyanserad representation?

- Går det att skildra verkligheten så som den verkligen är? Resonera och motivera!

Ta reda på mer!

Ett bra tips är att undersöka några av alla de organisationer som medverkar och nämns i filmen: Oceanic Preservation Society (OPS); International Whaling Commission (IWC); Sea Shepherd; BlueVoice; Ocean Alliance.

- Vilka var Jane Tipson och Jenny May, som omnämns i filmen?

- Vad kan du göra om du vill vara med och förhindra delfinlakten i Taiji?

Länktips

www.savejapandolphins.org
www.thecovemovie.com
www.opsociety.org
www.iwcoffice.org
www.seashepherd.org
www.bluevoice.org
www.oceanalliance.org
www.wwf.se
www.greenpeace.org
www.djurensratt.se

Produktionsuppgifter

USA 2009

Producent: Paula DuPré Pesman & Fisher Stevens

Manus: Mark Monroe

Regi: Louie Psihoyos

Foto: Brook Aitken

Klippning: Geoffrey Richman

Medverkande

Ric O'Barry

Louie Psihoyos

Simon Hutchins

Mandy-Rae Cruikshank

Kirk Krack

Tekniska uppgifter

Speltid: 92 minuter

Format: 1,85:1

Ljud: Dolby Digital

Censur: från 7 år

Svensk premiär: 15 januari 2010

Distribution

NonStop Entertainment, Östhammarsgatan 68, 115 28, Box 271 34, 102 52 Stockholm Tel 08 400 100 00, fax 08 400 100 03

www.nonstopentertainment.com. Institutionell dvd via FilmCentrum, 08 545 275 00, www.filmcentrum.se och Swedish Film, 08- 509 025 07 www.swedishfilm.se

Kontaktinformation via: www.sfi.se/filmdistribution

Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution efter den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar. Via länken ovan kan ni lära mer om hur ni hittar och bokar film.

Redaktion

Andreas Hoffsten, Film i hela landet, Svenska Filminstitutet, mars 2011